

Peter Simonsen. Pressefoto.

Mennesket før metaforen

Af Peter Simonsen. Professor i europæisk litteratur. Institut for kulturvidenskaber. SDU

På et tidspunkt i Lisa Genovas bestsellerroman, "Stadig Alice" fra 2007, kommer en af de to voksne døtre til den Alzheimer syge mor til at kalde hende en 'zombie'. Ups, siger man så. Og gerne undskyld. Hun bliver passende irettesat, men katten er ude af sækken og ordet fanger.

Datteren gør sig her skyldig i at tale i overført, metaforisk forstand. Vi gør det hele tiden, typisk uden rigtig at være klar over det; sportsjournalister er de rene hajer til det. Men vi andre er godt med: Tørken rammer os. Vi kæmper mod snemaserne. Børnene opfører sig som banditter. Vi kan være bange for at ende som en grøntsag på et plejehjem: med andre ord, vi er bange for at blive dement og blive set på og behandlet som om vi ikke har noget egentligt liv tilbage, nogen personlighed, sjæl, menneskelighed. Altså som en zombie. Eller som svigerdatteren til den demente Carl i Kirsten Thorups fremragende roman "Ingenmandsland" fra

2003 siger om ham i hans nærvær, men uden han kan tage til genmæle: "så pænt de holder dig". Det kan man netop sige til naboen om hans køkkenhave, ikke til – og om – ens svigerfar, der sidder ufrivilligt på plejehjem juleaften.

Det er umuligt ikke at tale i metaforer, og der er ingen grund til at prøve at lade være. Et levende billedsprog kan være øjenåbnende og vildt underholdende at være i nærheden af. Fordelene ved at tale i metaforer er typisk, at noget svært forståeligt kan blive konkret og dermed forståeligt ved at noget man kender træder i stedet for det ukendte, svært forståelige og måske skræmmende og urovækkende. Nogle gange kan metaforer endog få os til at se helt nye muligheder og sammenhænge. En berømt akademisk bog hedder "Metaforer vi lever af", og dér studeres den slags billedtale. Men der er altså også metaforer, som man kan tage skade og ligefrem dø af. Sammenligninger af mennesker eller racer med fx skadedyr der skal bekæmpes er velkendte og frygtelig effektive. De kan

være med til at lede til direkte umenneskelig handling uden tanke eller følelse.

Det kan være svært at skelne eller forudsige metaforers effekter men som regel, ved lidt nærmere eftertanke, er det jo ikke. Så når nu vi ikke kan tænke eller tale uden metaforer, og de er så stærke at de kan være med til at forme virkeligheden, er det vigtige altid at prøve at være kritisk bevidst om de sprogløse blomster man går og planter, for nu at blande en metafor, både ude i offentligheden og hjemme bag den lukkede dør, hvor de frygtelige vrangbilleder kan cirkulere. Hvis man fx kalder et menneske med demens en zombie eller en grøntsag er man tættere på faktisk at se og behandle det menneske som sådan.

Vi skal ikke have et sprogpolti ud på gaden og dele bøder ud. Vi skal i stedet gøre, hvad vi kan, for at erindre hinanden om, at selvom det virker som om vi ikke (endnu) kan gøre ret meget medicinsk ved demens, så kan vi hver især og i fællesskab gøre noget ved de måder, vi taler om demens

FAKTA

OM KLUMMEN

Hensigten med at skrive Demensklummen er efter forbillede af byen Lillehammer i Norge:

-at vi i denne gruppe af folk mener at kunne bidrage til en slags folkeoplysning om at leve med demens ved at skrive om disse temaer:

1. Optimering af omgivelser (Mette Nørgaard)
2. Det åndelige aspekt og musikens betydning (Lars Hagensen og Rikke Petersen)
3. Kallerupvej -at være demensramt, pårørende, frivillig.
4. Naturen (Mia Ebsen)

på, og hver for sig og i fællesskab blive bedre til at se demensen mere direkte i øjnene uden at tillægge den betydninger, den ikke har. Så tror jeg faktisk allerede vi er godt i gang med at gøre noget vigtigt for og ved demensen. Lad os huske at se mennesket før metaforen, også når det gælder demens.

1748.DK

1748 ER EN MUSIKSKOLE, DER TILBYDER UNDERVISNING I MUSIK, TEATER, DANS, BEVÆGELSE OG BILLEDKUNST

Hold:

Guitar | Bas | Blæsere | Strygere | Klaver | Trommer
Sang og stemmetræning | Kor | Folkemusik
Sammenspil & Band's | Teater, Dans & Bevægelse
Fyns Kunstscole | Flow HF | Odense-N Kurser

Du kan tilmelde dig pr. telefon 63 14 17 48 eller e-mail: mail@1748.dk

Telefonerne er åbne mandag til torsdag fra 10.00 til 12.00 og fra 13.00 til 15.00.

Vi svarer gerne på dine spørgsmål, eller sætter dig i kontakt med lærerne.

1748.DK

Buchwaldsgade 48 - 5000 Odense C

Tag med til kamp i den orange hule!

ODENSE HÅNDBOLD

EH AALBORG

Onsdag den 23. januar kl. 19.30 i Odense Idrætshal

Dørene åbner kl. 17.45. Billetter kan købes på www.odensehaandbold.dk

STRATEGISK EKSKLUSIV PARTNER:

SPAREKASSEN SJÆLLAND-FYN

alumeo

5E

BONNESSEN
ADVOKATER

BoligGruppen
skaber rum for fremtiden

Vitavia

DANTAET